

ARCHISTORIE. Vyprávění o architektuře

Úvod

Vývoj lidské společnosti je spjatý s dějinami stavitelství, s dějinami architektury. Už pravěcí lidé si stavěli svá obydlí jako úkryty před divokou zvěří, nepřáteli a nevlídným počasím. Postupem času se stavební techniky a materiály proměňovaly. Namísto primitivních chatrčí a zemnic se lidé naučili navrhovat čím dál složitější budovy.

Některé myšlenky, principy a vynálezy zůstávají platné dodnes, přestože vznikly už před dávnými lety. Postupem času jen třeba změnily svou podobu nebo funkci. Tato kniha vypráví o vývoji architektonického tvarosloví a stavebních materiálů v průběhu času.

„Architektura spočívá v dodržení tří zásad: trvanlivosti, užitečnosti a krásy.“

(Vitruvius, římský architekt, který žil v 1. století před naším letopočtem)

Obsah

1. Kámen 6

Velká pyramida v Gíze, Parthenón, Kukulkánova pyramida, Velká čínská zeď, Bílá tvrz na hradě Tower, Castel del Monte, Kostel na TempPELLIAUKIO, Termální lázně Vals, Muzeum historie v Ning-po

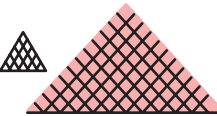
2. Cihla 14

Zikkurat v Uru, Stúpa Džétavanárámaja, Katedrála svatého Ducha, Hrad v Malborku, Amsterdamská komoditní burza, Grundtvigův kostel, Radnice v Säynätsalu, Evropské muzeum hanzy, Modlitebna Církve bratrské, Budova Blavatnik (bývalý Switch House)

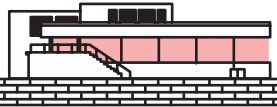
3. Beton 22

Koloseum, Budova Ingalls, Salkův institut, Kaple Notre Dame du Haut (Kaple Panny Marie na výšinách), Opera v Sydney, Pavilon Portugalska na Expo '98, Muzeum umění 21. století, Administrativní komplex v Córdobě, Centrum Roberta Garzy Sady

4. Sklo 30

Křišťálový palác, Továrna Fagus, Skleněný dům, Pyramida v Louvru, Kopule Reichstagu, Technologický institut v Kanagawě, The Shard, Nadace Louise Vuittona, Filharmonie Mieczysława Karłowicze

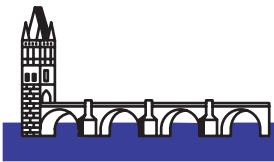
5. Dům 38

Faunův dům, Domus Aurea, Dům u Kamenného zvonu, Knížecí věž v Siedlęcíně, Rezidence Stourhead, Casa Batlló, Vila Tugendhat, Vila Savoye, Fallingwater čili Vila nad vodopádem, Unité d'Habitation (Marseilleská Obytná jednotka), Arka

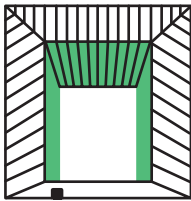
6. Věž / Výšková budova 46

Minaret al-Malavíja, Šikmá věž v Pise, Budova pojišťovny, The Guaranty Building, Eiffelova věž, Empire State Building, Torre Agbar, Centrála Čínské ústřední televize, Burdž Chalífa, One World Trade Center

7. Most 54

Pont du Gard, Karlův most, Most Pol-e-Chadžu, Železný most, Žďákovský most, Brooklynský most, Most Golden Gate, Most Čching-tao Chaj-wan, Skleněný most

8. Oblouk 62

Íštařina brána, Oblouk Septimia Severa, Palác v Ktésifóntu, Velká mešita v Córdobě, Katedrála ve Wellsu, Vítězný oblouk v Paříži, Braniborská brána, Gateway Arch, Národní muzeum římského umění, La Grande Arche

9. Kopule 70

Pantheon, Skalní dóm, Katedrála ve Florencii, Bazilika svatého Petra, Tádž Mahal, Hala století, Fullerova geodetická kopule, Millennium Dome 2000 (dnes The o2)

10. Centrální stavba 76

Stonehenge, Vestin chrám, Hagia Sofia, Bazilika svatého Marka v Benátkách, Tempietto, Villa Rotonda, Royal Albert Hall, Guggenheimovo muzeum, Katedrála v Brasílii, Ribbon Chapel

11. Bazilika 84

Maxentiova bazilika, Konstantinova bazilika, Původní bazilika svatého Petra, Bazilika svatého Apolináře v Classe, Katedrála v Chartres, Lateránská bazilika, Poštovní spořitelna ve Vídni

Kámen

Víte, proč je kámen ve stavebnictví a architektuře už od pravěku (od doby kamené) jedním z nejčastěji používaných materiálů? Odpověď je jednoduchá. Je trvanlivý, odolný vůči opotřebení, poškrábání či zničení, nepoškodí jej oheň ani špatné počasí.

Kámen patří k nejstarším materiálům, které lidé využívali. První primitivní kamené nástroje se uplatňovaly při lovu, přípravě potravy, otesávání dřeva nebo výrobě oděvu. Skalní jeskyně sloužily pravěkým lidem jako úkryt před deštěm, chladem a divou zvěří.

Ve starověkém Egyptě, Řecku a Římě vznikala řada kamenných staveb. V závislosti na druhu kamene, jeho tvrdosti, možnosti leštit jej a sochat z něj se využíval jako stavební nebo ozdobný materiál. V průběhu staletí se podle aktuální módy proměňovala obliba různých druhů kamene. Kupříkladu ve starém Římě se na stavbu císařských sarkofágů, soch a sloupů používal porfyr, kámen s purpurovým nádechem.

Kámen jakožto přírodní stavební materiál skýtal nedozírné možnosti vytvářet různorodou atmosféru budov a jejich interiérů v závislosti na barvě, vzorech na řezu a konečné povrchové úpravě.

Třebaže se přírodní kámen výborně hodí i k moderním stavebním materiálům jako třeba kov, sklo nebo beton, nepoužívá se už tak často jako v minulosti.

Objevily se nové technologie, díky nimž vznikají materiály, které kámen napodobují, ale jejich opracování je jednodušší. Ne vždy však mohou přírodní stavební materiál zcela nahradit.

Velká pyramida v Gíze

Poloha: Gíza, Egypt

Rok výstavby: kolem 2560 př. n. l.

Funkce: hrobka faraona

- Jestlipak víte, za jakým účelem se stavěly pyramidy? Byly to královské hrobky plné pokladů. Egyptané věřili, že luxusní výbavu a klenoty budou faraoni potřebovat v posmrtném životě. Bohužel však byla většina cenností a předmětů každodenní potřeby pohřbených v pyramidách v průběhu staletí rozkradena lupiči.
- V Gíze najdeme pyramid hned několik a největší z nich je Cheopsova (Chufuvova) pyramida. Je vysoká 147 metrů.
- Zůstává tajemstvím, jak tuto obrovskou stavbu Egyptané vybudovali. Je totiž postavena z 2,3 milionu velikých kamenů a každý z nich váží průměrně 2,5 tuny!

- Velká pyramida, pokládaná za jeden ze sedmi divů světa, je zároveň jediným divem, který se dochoval až dodnes.
- Původně byla pyramida obložena leštěnými bílými kameny a na její špičce (na tzv. pyramidionu) se blyštil černý diorit (druh horniny).
- Pyramida byla postavena podle velmi precizních matematických a astronomických pravidel. Jako příklad uveďme následující dvě: čtyři stěny krychlové základny jsou přesně orientovány na čtyři světové strany, a vydělíme-li obvod základny dvojnásobkem

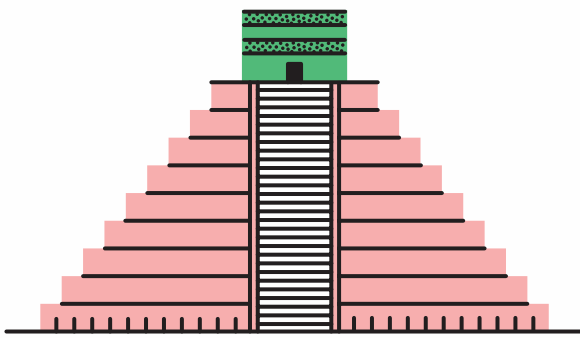
Parthenón

Poloha: Athény, Řecko
Rok výstavby: 447—438 př. n. l.
Funkce: chrám bohyně Athény
Architekti: Iktinos a Kallikratés

- Věděli jste, že ve starověkém Řecku byla jednotlivá města zároveň samostatnými státy? V největším z nich — tedy v Athénách — byste našli návrší Akropolis s několika chrámy.
- Nejdůležitější z nich byl Parthenón, zasvěcený patronce města — bohyni Athéně.
- Chrám je pokládán za ideální, ve své harmoničnosti dokonalý příklad klasické architektury.
- Dnes obdivujeme pozůstatky chrámu v barvě bílého mramoru, z něhož byl vystavěn, avšak v dobách starověku byl tento chrám barevný. Starořecké chrámy a sochy se totiž zdobily jasnými barvami.
- Jednotlivé části chrámu mají bohatou sochařskou výzdobu. Nejdůležitější socha zpodobňující bohyni Athénu se nacházela uvnitř. Proslulý sochař Feidiás ji vytesal ze dřeva a pokryl zlatem a slonovinou.
- Postupné ničení Parthenónu začalo už v 5. století našeho letopočtu. V té době byl chrám přestavěn na křesťanský kostel. V následujících staletích sloužil jako mešita, a dokonce jako skladiště střelného prachu.
- Na začátku 19. století britský velvyslanec lord Elgin odvezl značnou část sochařské výzdoby Parthenónu do Velké Británie. Dodnes si je tedy můžete prohlédnout v Britském muzeu v Londýně.

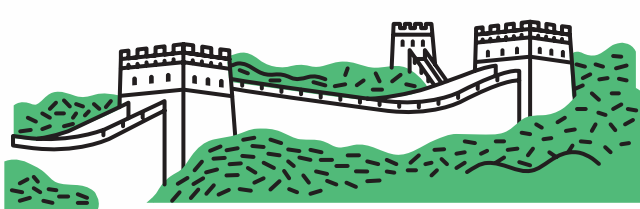
Kukulkánova pyramida

Poloha: Chichén Itzá, Mexiko
Rok výstavby: mezi 9. a 12. stoletím n. l.
Funkce: chrám boha Kukulkána

- Bůh země, větru, vody a ohně se v kultuře Mayů jmenoval Kukulkán. Byl zpodobňován jako opeřený had.
- Byl mu zasvěcen chrám v Chichén Itzá, který se nachází na vrcholu kamenné stupňovité pyramidy.
- Řada stavebních prvků pyramidy odkazuje k mayskému kalendáři. Mayové totiž prováděli astronomická pozorování a matematické výpočty, díky nimž dokázali přesně stanovovat data v rámci dlouhých časových úseků.
- Na každé straně pyramidy se nachází schodiště vedoucí na vrchol. Součet všech jejích schodů společně se schodem do chrámu dává číslo 365, což odpovídá počtu dní v roce. Každý krok k chrámu na vrcholu odkazuje na jeden den v kalendáři.
- Také orientace chrámu z hlediska světových stran má specifický význam. Ve dnech jarní a podzimní rovnodennosti roh pyramidy vrhá na bok jejího schodiště stín, který připomíná klikatého hada.
- Na úpatí schodišť jsou vytesány podobizny boha Kukulkána.
- Pyramida patří od roku 2007 mezi sedm nových divů světa. Do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO je zapsaná už od roku 1988.

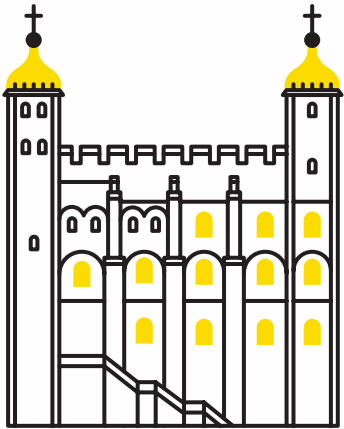
Velká čínská zeď

Poloha: Čína
Rok výstavby: stavěla se od 3. století př. n. l. do 17. století n. l.
Funkce: ochranná hradba

- Jestlipak víte, že Velká čínská zeď je největší vojenskou stavbou světa?
- V její stavbě pokračovaly celé generace čínských císařů, a zeď tedy tvoří úseky, které vznikaly v průběhu dvou tisíc let! Hradba měla ochránit severní Čínu před nájezdy kočovných kmenů.
- Zeď není vystavěna rovně, ale klikatí se v délce více než 20 tisíc kilometrů. Její tloušťka čítá v závislosti na terénu pět až osm metrů. Po její koruně mohlo jet pět bojovníků na koni vedle sebe. V současnosti se na vršku Velké čínské zdi každoročně běhá maraton.
- Strážní a signální věže, rozmístěné podél zdi, sloužily k rychlému předávání informací o možném nebezpečí. V noci se na nich zapalovaly ohně, ve dne se vypouštěly kouřové signály.
- Stavební materiál se liší v závislosti na tom, kdy daný úsek vznikl. Základy jsou vybudovány z kamenných kvádrů. Podobné kameny byly využity také při stavbě vnitřního a vnějšího pláště zdi a částečně při konstrukci bran. Na kamenné zdivo navazují cihly. V některých úsecích se cihly spojovaly rýžovou moukou a vodou.
- V roce 1987 byla Velká čínská zeď zapsána do seznamu světového dědictví UNESCO a od roku 2007 patří mezi sedm nových divů světa.

Bílá tvrz na hradě Tower

Poloha: Londýn, Velká Británie
Rok výstavby: 1078—1097
Funkce: obytná a obranná stavba

- Stavba hradu Tower je spjata s důležitou událostí v dějinách Anglie. Zahájil ji totiž Vilém I. Dobývateľ — normanský vévoda (Normandie je dnes součástí Francie), který roku 1066 dobyl Anglii a stal se jejím králem.
- Jádro hradu tvoří obytná a obranná Bílá tvrz. Byl to nejen nejmohutnější obranný objekt celého hradu, ale také královská rezidence.
- Tvrz byla postavena z místního velice tvrdého kamene modrošedé barvy a z kamene krémového odstínu, který byl na místo dopraven z Caen v severní Francii.
- Ve věži je ukryta kaple svatého Jana, nejstarší dochovaný normanský svatostánek v Londýně.
- V současnosti jsou uvnitř vystaveny šperky a korunovační klenoty anglických králů (koruna, prsten, jablko a žezlo).
- Jestlipak víte, že symbolem londýnského Toweru jsou krkavci? Pověst praví, že dokud budou hnízdit na věžích hradu, přežije i britské impérium.

Salkův institut

Poloha: La Jolla, Spojené státy americké

Rok výstavby: 1959—1965

Funkce: institut biologických studií

Architekt: Louis Isadore Kahn

- Jonas Salk byl vědec, který v roce 1955 vyvinul jednu z vakcín proti obrně. To byla jedna z nejnebezpečnějších a nevyléčitelných nemocí, která do poloviny 20. století ohrožovala lidstvo. Salkovým snem bylo zřídit speciální institut, v němž by vědci mohli společně pracovat, provádět výzkumy a vyměňovat si zkušenosti.
- Výzkumné centrum nazvané jeho jménem vyrostlo na pobřeží oceánu ve Spojených státech amerických. Sestává z dvou komplexů budov umístěných symetricky kolem náměstí, přes které protéká úzký vodní kanál. Povrch náměstí je vydlážděn travertinem, naopak budovy jsou postaveny z pohledového betonu. Na fasádách jsou patrné stopy bednění — dřevěné konstrukce z prken, do které se lije beton a která se po jeho zatvrdnutí odstraňuje. Betonová směs obsahuje — po vzoru starověkých římských směsí — i vulkanický popel. Díky němu má beton teplý, narůžovělý nádech. Okenní rámy jsou zhotoveny z teakového dřeva.
- Snad to bude znít překvapivě, ale rozmístění prostorových laboratoří bylo inspirováno středověkými kláštery, zejména klášterem svatého Františka z Assisi v Itálii. Interiér lze uspořádat libovolným způsobem, neboť v žádném ze tří podlaží se nenacházejí dělící nosné zdi. Okna a světlíky jsou připevněny šrouby tak, aby je bylo možné snadno odstranit nebo přesunout. Toto prostorové řešení usnadňuje spolupráci mezi jednotlivými vědeckými týmy, které v institutu působí.
- Zaměstnanci institutu jsou přesvědčeni, že syrovost a jednoduchost stavebních materiálů je ve vynikajícím souladu s výhledem z oken na oceán, což vytváří ideální podmínky pro soustředěnou vědeckou práci.

Kaple Notre Dame du Haut

(kaple Panny Marie na výšinách)

Poloha: poblíž města Ronchamp, Francie

Rok výstavby: 1950—1955

Funkce: poutní kaple

Architekt: Le Corbusier (vlastním jménem Charles-Édouard Jeanneret-Gris)

- Nepřipomíná vám tato kaple velkou bílou sochu? Nachází se na návrší kopce a má silné, zprohýbané bílé zdi. Architekt chtěl, aby jejich nepravidelný půdorys navazoval na klikatou linii obzoru. Zakřivená betonová střeška svým tvarem připomíná mušli, trup lodi nebo křídlo letadla. Díky nevelké, deseticentimetrové štěrbině mezi střeškou a zdí máme dojem, jako by se střeška vznášela nad budovou.
- Okna architekt rozmístil nepravidelně a jsou pozoruhodným prvkem celého konceptu kaple. Zvenčí jsou totiž malá, ale uvnitř se rozšiřují tak, aby jimi mohlo proniknout co nejvíce světla. Barevná skla v oknech vytvářejí na bílé stěně uvnitř kaple zajímavé obrazy, které se během dne proměňují. Světlo se dovnitř dostává rovněž štěrbinou pod střeškou. V interiéru panuje mystická atmosféra vybízející k modlitbě a rozjímání.

- Svatostánek vyrostl na místě starší kaple z 15. století, zničené za druhé světové války.
- Také vnitřní vybavení kaple, kazatelna a zpovědnice jsou z betonu.
- Kaple je poutním místem, proto se jeden z oltářů nachází venku. Lze u něj sloužit mše pod širým nebem.
- Kaple zaujímá v architektonické díle zvláštní, netypické místo s ohledem na svůj nepravidelný tvar, jehož mohlo být dosaženo díky využití plastických vlastností betonu.
- Le Corbusierova kaple se stala vzorem pro řadu architektů, kteří se snažili navrhnout neotřelou podobu kostela. V České republice je příkladem takové stavby kostel svatého Josefa v Senetářově, postavený v letech 1969—1971.

Opera v Sydney

Poloha: Sydney, Austrálie

Rok výstavby: 1959—1973

Funkce: budova opery

Architekti: Jørn Utzon

- Dánský architekt opery v Sydney Jørn Utzon obdržel v roce 2003 Pritzkerovu cenu. V odůvodnění porota uvedla, že „Utzon postavil budovu, která předběhla svou dobu a posunula dopředu tehdejší technologické možnosti. Navzdory negativní reklamě a kritice vytrval ve své snaze vytvořit dílo, které změnilo image celé země“.
- Ale nepředbíhejme. V roce 1956 byla nejprve vyhlášena soutěž na návrh opery. Její vítěz Jørn Utzon navrhl stavbu z betonu, skla a oceli postavenou na monumentální plošině. Nejcharakterističtější prvkem této budovy je její střeška. Nepřipomíná vám její tvar něco? Utzon chtěl, aby se podobala velkým bílým plachtám, jež jsou na sebe vějířovitě naskládány a barevně kontrastují s modrými vodami oceánu, který budovu obklopuje. Střeška mimo to může připomínat mořské mušle nebo dílky pomeranče.
- Střešní „mušle“ jsou vyrobeny z prefabrikovaných betonových dlaždic a z dálky se zdá, že mají bílou barvu. Ve skutečnosti byly použity dlaždice ve dvou barvách — leskle bílé a matně krémové. Vyrobeny byly ve Švédsku a poskládány do vzoru chevron (pojmenování podle stopy, jakou zanechává kozí kopýtko; „chévre“ znamená ve francouzštině „koza“). Pokrýt střechu 1 056 066 dlaždicemi trvalo jedenáct let!
- Oficiálně Operu v Sydney otevřela britská královna Alžběta II. v roce 1973. Roku 2007 byla Opera v Sydney zapsána do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.
- Kvůli neshodám s vedením města architekt Utzon odjel z Austrálie ještě před dokončením stavby. Do Sydney už se nikdy nevrátil.

Pavilon Portugalska na Expo ,98

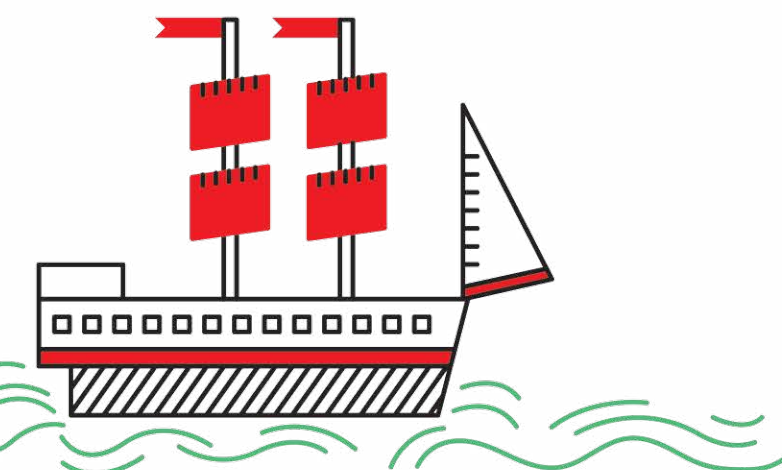
Poloha: Lisabon, Portugalsko

Rok výstavby: 1995—1997

Funkce: výstavní pavilon

Architekti: Álvaro Siza Vieira

- Oceány, dědictví pro budoucnost — tak znělo téma mezinárodní světové výstavy Expo v Lisabonu v roce 1998. Navazovalo na minulost Portugalska coby někdejší námořní mocnosti. Álvaro Siza navrhl vstup do areálu výstavy jako monumentální bránu, která se otvírá směrem k oceánu a ukazuje trasu, odkud v dobách zámořských objevů vyplouvaly lodě.
- Architektura se skládá ze dvou pavilonů a střechy, která je spojuje. Střeška působí lehce jako tenký list papíru. Je téměř nepředstavitelné, že tento baldachýn o rozměrech 70 × 50 metrů má tloušťku méně než 20 centimetrů! Je proveden z železobetonové desky a natřen na bílo. Díky odlehčené střeše působí také postranní podpory velmi jemně.
- Od začátku se plánovalo, že monumentální brána se po skončení výstavy Expo nezbourá. Interiéry pavilonu proto byly navrženy tak, aby mohly pružně změnit svou funkci.
- Výstavní pavilon je odolný vůči seizmickým otřesům, které okolí města Lisabonu často postihují. Opěrné budovy a baldachýn, který je spojuje, tvoří navzájem nezávislé konstrukce.

Dům U Kamenného zvonu

Poloha: Praha, Česká republika

Rok výstavby: 13.—14. století

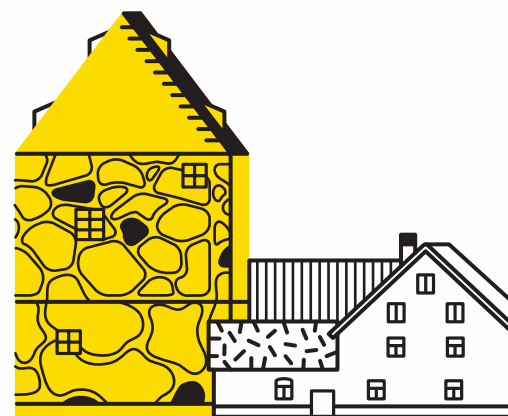
Funkce: městský palácový dům s věžovým nárožím

- Podívejte se pozorně na fasádu tohoto domu. Všimli jste si, že je do jeho nároží zasazen kamenný zvon? Právě podle něj se celá stavba jmenuje — dům U Kamenného zvonu. O jeho původu existuje řada pověstí. Podle jedné z legend domovní znamení odkazuje na zvon z nedalekého kostela, na který se vyzvánělo, když Jan Lucemburský přijížděl v roce 1310 do Prahy.
- Nejzdobnější část fasády je orientovaná směrem do Staroměstského náměstí. Je škoda, že po sochách

světců, králů a královen sedících na trůně zbyly na průčelí pouze prázdné výklenky ve zdi. Dům, který se zachoval do současnosti, tvořil původně jen část větší rezidence. V přízemí se nacházela kaple. Po jistou dobu zde údajně bydlela královna Eliška Přemyslovna, matka Karla IV.

- Dům byl mnohokrát přestavován a jeho fasáda i interiéry se měnily podle toho, co bylo zrovna v módě. Teprve v letech 1975—1987 proběhla generální rekonstrukce, a právě tehdy bylo pod mladší výzdobou objeveno gotické průčelí.
- Rekonstruovaný objekt s původní kamennou fasádou a dřátovou střechou byl otevřen veřejnosti v roce 1988. V současnosti dům využívá Galerie hlavního města Prahy a konají se zde výstavy a koncerty.

Knižecí věž v Siedlęcíně

Poloha: Siedlęcín, Polsko

Rok výstavby: 14. století

Funkce: obytná a obranná věž

- Rytíři kulatého stolu, král Artuš, chrabý rytíř Lancelot a krásná Ginevra. Nástěnné malby zobrazující tyto legendární postavy si můžete prohlédnout v jedné síni rytířské věže v Siedlęcíně nedaleko hranic s Českou republikou. Vystavěli ji z kamene pro Javorského knížete Jindřicha I. a dnes je jednou z největších věží tohoto typu v Evropě.
- Několikapatrové obytné věže sloužily ve středověku zároveň k obranným účelům. Obklopoval je příkop a ke vstupní bráně vedl padací most. Stavby tohoto druhu byly vlastně něco jako malé hrady, sídlili na nich středně zámožní příslušníci rytířského stavu a stavěly se často a po celé Evropě.
- Věžová tvrz v Siedlęcíně má čtyři podlaží a sklep. Obytné prostory se nacházejí ve třetím podlaží. Právě tady se můžeme kochat malbami ze 14. století. Místy se v mohutných zdech objeví okenní výklenek s kamennými lavicemi. Tam si tehdejší obyvatelé mohli odpočinout nebo na denním světle popovídat.

Rezidence Stourhead

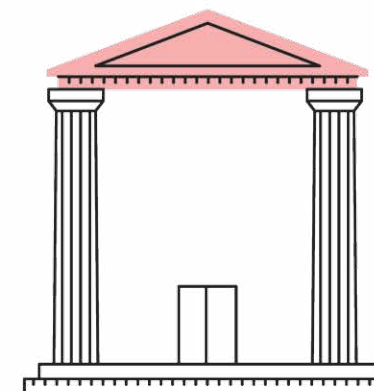
Poloha: poblíž města Mere, Velká Británie

Rok výstavby: 1721—1725

Funkce: venkovská rezidence

Architekti: Colen Campbell

- Nepřipomínají vám náhodou něco ty vysoké sloupky a trojúhelníkové pole nad nimi u vchodu do rezidence? No jistě! Tomuto stavebnímu prvku se říká tympanon a najdeme ho v klasické starověké architektuře. Andrea Palladio, italský architekt činný v 16. století, se inspiroval uměním starého Říma a využíval mnoho postupů známých z antického stavitelství. Britští architekti se naopak inspirovali tvorbou tohoto Itala. Díky tomu vznikla palladiánská architektura, která byla ve Velké Británii 18. století velice módní a oblíbená.
- Příměstská rezidence Stourhead bankéřské rodiny Hoare patří k prvním stavbám v tomto slohu na území Velké Británie.
- Dům leží v precizně a vkusně navržené zahradě, která ukrývá vodopády, gotické zříceniny, tajemné umělé jeskyně (tzv. grotty), sochy, chrámky a most nad umělým jezírkem.
- V současnosti je rezidence přístupná veřejnosti, patří totiž britské organizaci, která se věnuje ochraně kulturních památek a přírody. Nemusíte však jezdit až do Británie, abyste si ji prohlédli! Bude stačit, když se podíváte na některý z několika filmů, které se zde natáčely. V roce 2005 to byla například Pýcha a předsudek.

Empire State Building

Poloha: New York, Spojené státy americké

Rok výstavby: 1929—1931

Funkce: kancelářská budova

Architekti: Richmond Harold Shreve,

William Lamb a Arthur Loomis Harmon

- Jestlipak víte, že Empire State Building byla od své dostavby v roce 1931 po dobu čtyřiceti let nejvyšší budovou světa?
- Budova je 380 metrů vysoká (s anténou 443 metrů) a má 103 podlaží. V 86. a 102. patře se nacházejí vyhlídkové terasy.
- Mrakodrap se podobá protáhlému zikkuratu (viz kapitola 2), zužuje se postupně s rostoucí výškou. Jeho tvar souvisí se stavebními předpisy z roku 1916, které nařizovaly, aby stavby neblokovaly přístup slunečních paprsků do ulic.
- Budova vznikla během rekordně krátké doby — stavěla se tempem jedno patro denně! Takové rychlosti stavebních prací se mohlo docílit díky využití prefabrikované ocelové konstrukce a precizní koordinaci naplánování stavby.
- Budova je obložena kamenem.
- Věděli jste, že každý stát USA má kromě svého oficiálního názvu také lidové označení? Stát New York má přívlastek „Empire State“. A proto se mrakodrap jmenuje právě takto.

Torre Agbar

Poloha: Barcelona, Španělsko

Rok výstavby: 2001—2004

Funkce: kancelářská budova

Architekt: Jean Nouvel

- Přibližně 60 kilometrů od Barcelony se rozkládá horský masiv Montserrat. Jeho charakteristická oblá silueta inspirovala tvůrce této výškové budovy.
- Další inspirací pro vznikající výškový dům se stala voda. Budova je totiž sídlem městských vodáren, navíc Barcelona leží na pobřeží moře.
- Budova je vysoká 144 metrů a vypadá jako gejzír. Jean Nouvel vysvětluje, že jeho výškový dům „není mrakodrap podobný těm, které vyrostly pod severoamerickým nebem“. Tam má většina staveb tvar kvádra, zatímco podoba barcelonské věže je podmíněný jak svou geografickou polohou, tak i kulturním kontextem.
- Gejzír má betonové jádro. Na pestrobarevnou fasádu z hliníkových panelů se skleněnými žaluziemi je naneseno dvacet pět různých barev.
- Skleněné prvky jsou rozličně naklopeny a různou měrou průhledné. Díky tomu dopadající sluneční paprsky v závislosti na denní a roční době na fasádě mrakodrapu rozehrávají působivé světelné efekty.
- V noci je celá stavba osvětlena více než čtyřmi tisíci světly. Po soumraku se tak díky nim na fasádě objevují světelné obrazy.

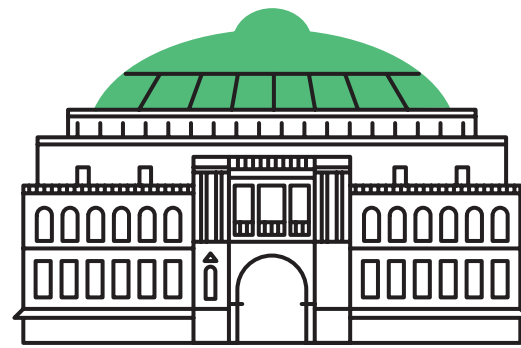
Willa Rotonda

Poloha: Vicenza, Itálie
Rok výstavby: první fáze 1567—1569
Funkce: předměstská vila
Architekti: Andrea Palladio

- Villa Almerico-Capra, všeobecně známá jako La Rotonda, byla postavena pro kněze Paola Almerica, který se rozhodl usadit se na stáří na venkově. Dům se měl stát místem odpočinku v přírodě nedaleko od města. Snad právě proto, že jeho majitelem byl duchovní, posloužil architektovi za vzor Pantheon, starověký římský chrám (viz kapitola 9). Vyrostl zde tedy dům, který svým tvarem i vnitřní výzdobou připomíná církevní stavbu. Vila je dokonale symetrická, jejím srdcem je kulatý sál s kopulí. Stěny zdobí fresky, které vytvářejí atmosféru, s níž bychom se spíše setkali v kostele než v předměstském domě. Na všechny čtyři strany vedou schodiště, umístěná na ose vchodů se sloupovými portiky. Dům má tedy čtyři průčelí. Podle architekto- vých slov to umožňovalo, aby jeho majitel mohl stejnou měrou a všemi směry obdivovat nádhernou okolní krajinu.
- Proč se však vila jmenuje „Rotonda“, jestliže byla vy- stavěna na půdorysu čtverce? Uvedené pojmenování pochází od středového kruhového sálu s kopulí.
- Projekt vily se stal inspirací pro podobné stavby po celé Evropě, hlavně ve Velké Británii, a také v Sever- ní Americe (například knihovna University of Virginia v Charlottesville).
- Společně s dalšími architekto- výchmi díly byla vila Ro- tonda v roce 1994 zapsána na seznam světového dě- dictví UNESCO.

Royal Albert Hall

Poloha: Londýn, Velká Británie
Rok výstavby: 1867—1871
Funkce: koncertní síň
Architekti: Francis Fowke a Henry Y. D. Scott

- Určitě už jste slyšeli o britské královně Viktorii, kte- rá Velké Británii vládla šedesát čtyři let. Její manžel princ Albert se intenzivně zajímal o vědu a umění. Snil o tom, že v Londýně zřídí Albertopolis — komplex ve- řejně přístupných budov, v nichž budou sídlit kulturní instituce. V rámci tohoto záměru vznikla Royal Albert Hall. Jméno této stavby přirozeně upomíná na prin- ce Alberta, který zemřel ještě před jejím dokončením, v roce 1861.
- Od okamžiku svého otevření — tedy od roku 1871 — pl- nila Royal Albert Hall sny svého stavebníka. Dodnes slouží jako koncertní síň a také pro pořádání dalších kulturních akcí, konferencí či plesů. Proslula rovněž koncerty vážné hudby The Proms, které se zde konají od roku 1941.
- Projekt koncertní síně se inspiroval římským Kolose- em (viz kapitola 3) a je založený na půdorysu oválu. Royal Albert Hall je vystavěna z režného cihlového zdiva a zastřešena prosklenou kopulí v kovovém rámu.
- Sál pojme více než pět tisíc lidí!
- Elektrické osvětlení bylo v budově zavedeno až roku 1888. Veřejnost to tehdy nesla nelibě a popsala to jako „veskrze děsivou a nepříjemnou novinku“.
- Během druhé světové války posloužila Royal Albert Hall německým pilotům jako orientační bod. Díky tomu nebyla poškozena při bombardování.

Guggenheimovo muzeum

Poloha: New York, Spojené státy americké
Rok výstavby: 1956—1959
Funkce: muzeum
Architekt: Frank Lloyd Wright

- Podívejte se na tuto muzejní budovu. Povšimněte si, že je úplně jiná než domy, které ji obklopují. Liší se jak barvou, tak svým tvarem. Stavba připomíná smotanou bílou stuhu, nahoře širší, dole užší. Její tvar v našich myšlenkách vyvolává představu spirálovité mušle nebo dostředivých kruhů pavoučí sítě. Někteří lidé ji přirovnávali k obrácenému obřimu zákusku, želé, nebo dokonce k pračce. Vnitřek budovy je odrazem toho, co vidíme zvenčí. Osmisetmetrová rampa nás z haly zavede až úplně nahoru. Podél ní jsou rozvěšeny ob-razy a rozestavěny sochy. Spirálu završuje skleněná kopule. Skrze ni se dovnitř dostává přirozené denní světlo.
- Budova muzea je proslulá stejnou měrou jako sbírky, které jsou v ní shromážděny. Najdeme zde slavnou malířskou sbírku nadace Solomona Roberta Guggen- heima.

- Stavba muzea trvala poměrně krátce, ale proces pro- jektování, během něhož vzniklo na sedm stovek skic, zabral celých patnáct let! Stavebník i architekt bohu- žel zemřeli dříve, než byly stavební práce dokončeny, a otevření muzea se nedežilo.
- Obyvatelům New Yorku se budova zprvu nelíbila. Hned jednadvacet umělců podepsalo prohlášení, v němž protestovali proti vystavení jejich děl v nově budovaných výstavních prostorách! Kritizovali tvar budovy, který se podle některých nehodil k funkci, jakou měla stavba plnit. Návštěvníci se pohybují po spirále nahoru nebo dolů a to způsobuje, že si obra-zy vždy prohlíží z nějakého úhlu. Poměrně nevelké stěny navíc neumožňují vystavit větší formáty. Podle mnohých kritiků pak samotná budova konkuruje umě- leckým dílům, která jsou v ní vystavena.

Katedrála v Brasílii

Poloha: Brasílii, Brazílie

Rok výstavby: 1970

Funkce: katolický kostel

Architekt: Oscar Niemeyer

Ribbon Chapel

Poloha: Hirošima, Japonsko

Rok výstavby: 2013

Funkce: svatební obřadní síň

Architekti: Hiroši Nakamura & NAP Architects

- Hlavní města většiny zemí mají obvykle dlouhou historii, mnoho architektonických památek a uměleckých pokladů. V Brazílii je tomu ale jinak. Její hlavní město pojmenované Brasílii vzniklo v neosídlené části země teprve v roce 1960. V tomto městě muselo být všechno vyprojektováno a vystavěno na zelené louce. Domy, ulice, školy, nemocnice či kostely. Autorem mnoha budov byl architekt Oscar Niemeyer.
- Také katedrála zasvěcená Panně Marii z Aparecidy, patronce Brazílie, patří k jeho dílům. Opěrnou kon-

strukci chrámu, jehož kruhovitá základna má průměr 70 metrů, tvoří šestnáct betonových sloupů. Ty mají symbolizovat ruce zdvižené k nebi a odkazují také ke tvaru trnové koruny Ježíše Krista. Prostor mezi těmito pilíři vyplňují vitráže modré, zelené a bílé barvy. V interiéru kostela se ve vzduchu vznášejí na lanech zavěšené sochy andělů. Zvenčí jsou rozmístěny třímetrové sochy čtyř evangelistů.

- Katedrálu každoročně navštíví více než milion turistů.

- Uhodli byste, k čemu slouží tato budova, připomínající stužku zachycenou v pohybu?
- Je to svatební obřadní síň. Pomyslnou stužku tvoří dvě spirálovitá schodiště, která se na vrcholku spojují. Symbolizují cesty dvou lidí a jejich vzájemné setkání završené sňatkem. Kdo stoupá na vrchol, vidí střídavě objevující se a mizející oceán, hory, oblohu a vzdálené ostrovy.
- Uvnitř budovy se nachází obřadní síň s osmdesáti místy k sezení. Otevírá se z ní fascinující výhled na oceán.

- Jak říká sám architekt: „Myšlenka obřadní síně spočívala v navržení stezky, která přináší různorodé zkušenosti a prožitky, což je podle mě jeden z charakteristických znaků japonské architektury. Stejně DNA koluje ve mně a přeji si, aby se to odrazilo v mé práci.“
- V obřadní sině se koná velké množství sňatků, ženil se zde mimo jiné také její architekt.

